Ορισμός: Έστω M R-πρότυπο και $\{e_1, \dots, e_n\} \subseteq M$

Θα λέμε ότι το $\{e_1, \dots, e_n\}$ είναι γραμμικά εξαρτημένο αν $\exists\, r_1, \dots, r_n \in R$ όχι όλα 0 τ.ω. $r_1 e_1 + \dots + r_n e_n = 0$

Διαφορετικά, το σύνολο $\{e_1, \dots, e_n\}$ είναι γραμ. ανεξάρτητο

Παρατηρήσεις:

1. Αν $E \subseteq M$ και $0 \in E$, τότε το E δεν είναι γραμ. ανεξάρτητο
2. Αν $Ann_R(M) \neq \{0\}$, τότε υπάρχει $r \in Ann_R(M) \setminus \{0\}$ τ.ω. $r \cdot m = 0 \ \forall\, m \in M$. Άρα δεν υπάρχουν γραμ. ανεξάρτητα υποσύνολα του M

Ορισμός:

Ένα γραμ. ανεξάρτητο σύνολο $E \subseteq M$ λέγεται <u>βάση</u> του M αν $M = (E)$. Αν το M διαθέτει βάση, τότε το M λέγεται ελεύθερο R-πρότυπο

Παρατηρήσεις:

1. M ελεύθερο $\Rightarrow$ M πιστό (δηλ. $Ann_R(M) = \{0\}$)
2. Κάθε $m \in M$ γράφεται με μοναδικό τρόπο ως γραμ. συνδυασμός των στοιχείων της βάσης
3. Αν $\{e_1, \dots, e_n\}$ βάση του M, τότε $M = (e_1) \oplus \dots \oplus (e_n)$

   Αν $f: M \to N$ ομομορφισμός, τότε $f\left(\sum_{i=1}^{n} r_i e_i\right) = \sum_{i=1}^{n} r_i f(e_i)$.

Παραδείγματα:

- R είναι ελεύθερο R-πρότυπο με βάση $\{1\}$
  Γενικότερα, $R^n = \bigoplus_{i=1}^{n} M_i = \{(r_1, \dots, r_n) \mid r_i \in R\}$, $M_i \cong R$
  είναι ελεύθερο
  R-πρότυπο με βάση $\{e_1, \dots, e_n\}$ όπου $e_i = (0, 0, \dots, \underset{\text{θέση } i}{1}, \dots, 0)$
- Αν $R = k$, τότε κάθε k-πρότυπο είναι ελεύθερο.
- $R[X]$ είναι ελεύθερο R-πρότυπο με βάση $\{1, X, X^2, X^3, \dots\}$
- $Mat_{m\times n}(R)$ είναι ελεύθερο R-πρότυπο με βάση που δίνεται από τους πίνακες $E_{ij} = (e_{k\ell})_{1\le k, \ell \le n}$ $e_{k\ell} = \begin{cases} 1, & (k,\ell) = (i,j) \\ 0, & \text{διαφορετικά} \end{cases}$
- $\mathbb{Z}[i]$ είναι ελεύθερο $\mathbb{Z}$-πρότυπο με βάση $\{1, i\}$
- R ακέραια περιοχή και I κύριο ιδεώδες, $I \neq \{0\}$, $I = (a)$
  τότε το I είναι ελεύθερο R-πρότυπο με βάση $\{a\}$
  Αν το I δεν είναι κύριο ιδεώδες του R, τότε το I δεν είναι ελεύθερο R-πρότυπο (έστω x, y στοιχεία της βάσης τότε $y \cdot x - x \cdot y = 0$)
- Το $\mathbb{Z}/n\mathbb{Z}$ δεν είναι ελεύθερο $\mathbb{Z}$-πρότυπο $(Ann_{\mathbb{Z}}(\mathbb{Z}/n\mathbb{Z}) = (n))$
  Γενικότερα το R/I δεν είναι ελεύθερο R-πρότυπο για κάθε ιδεώδες I του R.

$\underset{\mathbb{Z}}{\underset{\cap}{n}} \cdot \bar{a} = \overline{n \cdot a}$ $\quad\quad$ $\bar{n} \cdot \bar{a} = \overline{na}$

$n \cdot g = \overbrace{g + g + \dots + g}^{n \text{ φορές}}$ για οποιαδήποτε αβελιανή ομάδα

- Το $\mathbb{Q}$ δεν είναι ελεύθερο $\mathbb{Z}$-πρότυπο, αλλά είναι πιστό. Ομοίως το $\mathbb{Q}/\mathbb{Z}$.

Πρόταση:

M R-πρότυπο

M πεπ. παραγόμενο $\iff$ $\exists$ επιμορφισμός R-προτύπων $f: R^n \longrightarrow M$ για κάποιο $n \in \mathbb{N}^*$

M ελεύθερο πεπ. παραγόμενο $\iff$ $\exists$ ισομορφισμός R-προτύπων $f: R^n \longrightarrow M$ για κάποιο $n \in \mathbb{N}^*$

Ιδέα

Αποδ. M πεπ. παραγ $\iff \exists\, m_1, \dots, m_n$ τ.ω. $M = (m_1, \dots, m_n)$

Ορίζουμε $f: R^n \longrightarrow M$, $\underset{\underset{\underset{\uparrow i}{(0,0,\dots,1,\dots,0)}}{\parallel}}{e_i} \longmapsto m_i$

Παίρνουμε $\{m_1, \dots, m_n\}$ βάση αν το M είναι ελεύθερο

Παρατηρήσεις:

- $\mathbb{Z}$ είναι ελεύθερο $\mathbb{Z}$-πρότυπο με βάση $\{1\}$

$\{2\} \subseteq \mathbb{Z}$ είναι γραμ. ανεξ. υποσύνολο του $\mathbb{Z}$

Δεν ισχύει ότι $(2) = \mathbb{Z}$, δηλ. ότι έχουμε βάση επειδή έχουμε το σωστό αριθμό γραμ. ανεξάρτητων στοιχείων

Επίσης έχουμε $(2) \leq \mathbb{Z}$, αλλά $(2) \neq \mathbb{Z}$.

Δεν αληθεύει ότι κάθε γραμ. ανεξάρτητο υποσύνολο επεκτείνεται σε βάση

• $\mathbb{Z}/4\mathbb{Z}$ είναι ελεύθερο $\mathbb{Z}/4\mathbb{Z}$-πρότυπο

$I = 2\mathbb{Z}/4\mathbb{Z} = \{\bar{0}, \bar{2}\}$ ιδεώδες του $\mathbb{Z}/4\mathbb{Z} = \{\bar{0}, \bar{1}, \bar{2}, \bar{3}\}$

Το I δεν είναι πιστό υποπρότυπο του $\mathbb{Z}/4\mathbb{Z}$ αφού

$\mathrm{Ann}_{\mathbb{Z}/4\mathbb{Z}}(I) = I$ (έχουμε $\bar{2}\cdot\bar{0} = \bar{0}$, $\bar{2}\cdot\bar{2} = \bar{0}$)

M ελεύθερο, $N \leq M$ $\not\Rightarrow$ N ελεύθερο

Πρότυπα της Noether και του Artin

R δακτύλιος με μονάδα, M R-πρότυπο

Ορισμοί:

(i) M ικανοποιεί τη συνθήκη αύξουσας αλυσίδας (ΣΑΑ)

αν κάθε αύξουσα ακολουθία υποπροτύπων του M αλυσίδα

$$N_1 \subseteq N_2 \subseteq N_3 \subseteq \dots$$

είναι τελικά σταθερή, δηλ. υπάρχει $k \in \mathbb{N}^*$ τ.ω. $N_k = N_{k+1} = \dots$

(ii) M ικανοποιεί τη συνθήκη φθίνουσας αλυσίδας (ΣΦΑ)

αν κάθε φθίνουσα ακολουθία υποπροτύπων του M αλυσίδα

$$N_1 \supseteq N_2 \supseteq N_3 \supseteq \dots$$

είναι τελικά σταθερή, δηλ. υπάρχει $k \in \mathbb{N}^*$ τ.ω. $N_k = N_{k+1} = \dots$

(iii) M ικανοποιεί τη μεγιστική συνθήκη υποπροτύπων (MAX)

αν κάθε μη κενό σύνολο S υποπροτύπων του M περιέχει ένα

maximal

μεγιστικό στοιχείο (N μεγιστικό αν $\nexists$ $T \in S$ τ.ω. $N \subsetneq T$)

(iv) M ικανοποιεί την ελαχιστική συνθήκη υποπροτύπων (MIN) αν κάθε μη κενό σύνολο S υποπροτύπων του M περιέχει ένα ελαχιστικό στοιχείο (N ελαχιστικό αν $\nexists\, T \in S$ τ.ώ. $N \supsetneq T$)

minimal

<u>Παρατήρηση:</u>

Ένα σύνολο υποπροτύπων μπορεί να έχει περισσότερα από ένα μεγιστικά στοιχεία π.χ. στο $\mathbb{Z}$ τα μεγιστικά στοιχεία του συνόλου των ιδεωδών του είναι τα ιδεώδη που παράγονται από πρώτους αριθμούς.

<u>Παράδειγμα:</u>

Ένας διανυσματικός χώρος πεπερασμένης διάστασης ικανοποιεί και την ΣΑΑ και την ΣΦΑ.

<u>Θεώρημα 1:</u> Τα ακόλουθα είναι ισοδύναμα:

(1) M ικανοποιεί την ΣΑΑ

(2) M ικανοποιεί την MAX

(3) Όλα τα υποπρότυπα του M (συμπεριλαμβανομένου του M) είναι πεπερασμένα παραγόμενα.

<u>Αποδ.</u> (1) $\Rightarrow$ (2)

Έστω S ένα μη κενό σύνολο υποπροτύπων του M.

Ας υποθέσουμε ότι το S δεν έχει μεγιστικό στοιχείο.
Παίρνουμε $N_1 \in S$. Αφού το N_1 δεν είναι μεγιστικό, υπάρχει $N_2 \in S$ τ.ω. $N_1 \subsetneq N_2$. Αφού το N_2 δεν είναι μεγιστικό, υπάρχει $N_3 \in S$ τ.ω. $N_2 \subsetneq N_3$ κ.ο.κ. Κατασκευάζουμε έτσι μια άπειρη ακολουθία $N_1 \subsetneq N_2 \subsetneq N_3 \subsetneq \dots$
Αυτό αντικρούει την ΣΑΑ. Άρα το M ικανοποιεί την MAX.

$(2) \Rightarrow (3)$

Έστω $N \leq M$ μη πεπερασμένα παραγόμενο. Έστω $x_1 \in N$
Τότε $(x_1) \subsetneq N$. Θέτουμε $N_1 := (x_1)$.
Έστω $x_2 \in N \setminus N_1$ και θέτουμε $N_2 = (x_1) + (x_2)$
Τότε $N_1 \subsetneq N_2 \subsetneq N$
Έστω $x_3 \in N \setminus N_2$ και θέτουμε $N_3 = (x_1) + (x_2) + (x_3)$
Τότε $N_1 \subsetneq N_2 \subsetneq N_3 \subsetneq N$
Συνεχίζουμε έτσι παίρνοντας $x_k \in N \setminus N_{k-1}$ και θέτοντας $N_k := (x_1) + (x_2) + \dots + (x_k)$
Έστω $S = \{N_k : k \in \mathbb{N}^*\}$. Τότε το S δεν έχει μεγιστικό στοιχείο. Αυτό αντικρούει την MAX. Άρα το N είναι πεπ παραγ.

$(3) \Rightarrow (1)$

Έστω $N_1 \subseteq N_2 \subseteq N_3 \subseteq \dots$ μια αύξουσα ακολουθία υποπροτύπων του M. Έστω $N := \bigcup_{i=1}^{\infty} N_i$. Τότε $N \leq M$ (Άσκηση)
Άρα το N είναι πεπ. παραγ. Έχουμε δηλ. $x_1, \dots, x_k \in N$ τ.ω. $N = (x_1, \dots, x_k)$. Άρα υπάρχουν $i_1, \dots, i_k$ τ.ω. $x_j \in N_{i_j}$.

Άρα $x_j \in N_{\max\{i_1, i_2, \dots, i_k\}}$ $\forall j=1,\dots,k$

Επομένως $N = (x_1, \dots, x_k) \subseteq N_{\max\{i_1, i_2, \dots, i_k\}} \subseteq N$

Οπότε έχουμε $N_\ell = N_{\max\{i_1, i_2, \dots, i_k\}}$ $\forall \ell \geq \max\{i_1, i_2, \dots, i_k\}$

<u>Ορισμός</u> Ένα πρότυπο που ικανοποιεί τις συνθήκες (1),(2),(3) του Θ.1 λέγεται <u>πρότυπο της Noether</u>

<u>Θεώρημα 2</u>: Τα ακόλουθα είναι ισοδύναμα:

(1) M ικανοποιεί τη ΣΦΑ

(2) M ικανοποιεί την MIN

<u>Αποδ.</u> (1) $\Rightarrow$ (2)

Έστω S ένα μη κενό υποσύνολο υποπροτύπων του M

Ας υποθέσουμε ότι το S δεν έχει ελάχιστο στοιχείο.

Παίρνουμε $N_1 \in S$. Αφού το N_1 δεν είναι ελάχιστο, υπάρχει $N_2 \in S$ τ.ω. $N_1 \supsetneq N_2$. Αφού το N_2 δεν είναι ελάχιστο, υπάρχει $N_3 \in S$ τ.ω. $N_2 \supsetneq N_3$ κ.ο.κ. Κατασκευάζουμε έτσι μια άπειρη ακολουθία $N_1 \supsetneq N_2 \supsetneq N_3 \supsetneq \dots$

Αυτό αντικρούει την ΣΦΑ. Άρα το M ικανοποιεί την MIN.

(2) $\Rightarrow$ (1)

Έστω $N_1 \supseteq N_2 \supseteq N_3 \supseteq \dots$ μια φθίνουσα ακολουθία υποπροτύπων του M. Έστω $S = \{N_k \mid k \in \mathbb{N}^*\}$. Αφού M ικανοποιεί την

MIN, το S έχει ελάχιστο στοιχείο. Έστω N_r ελάχιστο στο S. Τότε $N_r = N_{r+1} = N_{r+2} = \ldots$

(αφού $N_r \supseteq N_{r+1}$ και N_r ελάχιστο $\Rightarrow N_r = N_{r+1}$)

Οπότε το M ικανοποιεί την ΣΦΑ.

<u>Ορισμός</u> Ένα πρότυπο που ικανοποιεί τις συνθήκες (1),(2) του Θ.2 λέγεται <u>πρότυπο του Artin</u>.